

"מעברי האש" - מודל אימונים לניצחון במלחמה בכל חזית?

אימון-מודל "מעברי האש" העלה את מוכנות הכוחות ללחימה בחזית עזה מול תוכנית אופרטיבית ספציפית ונבנה בהתאם לכשירויות שהוגדרו כדי לממשה. עם זאת, הסביבה המבצעית והתרחישים המבצעיים שונים בין עזה לחזיתות אחרות. על זרוע היבשה לוודא כי גרף האימונים מבטא את הצורך לשמור על איזון מתאים בין "מוכנות משימתית" ו"כשירות מבצעית"

ירי טנק באימון "מעברי האש" 2022. מטרת האימון הייתה להכין את הכוחות שעשויים להשתתף בלחימה בעזה לטכניקות ולתרגולות האופייניות לחזית זו, לשימוש באמל"ח מתאים ובלוגיסטיקה צמודת תמרון וכן לבנות חוסן בכל הקשור לשהייה ממושכת בתנאי שדה הקרב. צילום: אורי שכטר

2007-2008, אימן תמיר את הכוחות, וחודשים ספורים לאחר מכן הם יצאו למבצע "עופרת יצוקה" ונחלו בו הצלחה רבה. בצה"ל יש שלוש הגדרות לכשירות ולמוכנות והן מניחות בסיס לדיון המובא במאמר זה, אשר שואל אם "מעברי האש" מביא להשגת "כשירות בסיסית", "כשירות מבצעית" או "מוכנות משימתית".

"כשירות בסיסית" מתייחסת לתפקידים התקניים הבסיסיים של היחידה, שהם כלליים ואינם נוגעים בתרחיש מבצעי מסוים.

אימון "מעברי האש" שהסתיים לא מכבר זכה להערכה רבה מצד היחידות שהשתתפו בו ומהרמות הממונות עד למפקד פיקוד הדרום ולרמטכ"ל. אימון זה העלה את הכשירות והמוכנות של הכוחות המשתתפים אל מול תוכנית ספציפית למערכה שכוללת תמרון בעזה. האימון תוכנן ונוהל בדומה לאימונים שבוצעו בשנה וחצי שקדמה למבצע "עופרת יצוקה" ואף שותפו בו מפקדים קרביים בכירים במילואים, בראשם תא"ל (מיל') משה (צ'יקו) תמיר. כמפקד אוגדת עזה בשנים

אליהם בני אהרון, מפקד עוצבת עקבות הברזל

סא"ל (מילי) ד"ר דותן דרוק, מדריך אקדמי במכללות הצבאיות ומנל"ח בעוצבת עקבות הברזל

"כשירות מבצעית" מתייחסת לתפקידים התקנייים המבצעיים המסוימים של היחידה המותאמים לסביבת מבצעים מסוימת. "מוכנות משימתית" מכוונת לביצוע משימה מבצעית מסוימת שהוטלה על היחידה והיא מכינה עצמה לביצועה.¹ בשלב זה נציג גם את ההגדרה של "מודל", אשר "נועד לתרגל את יחידות המשנה בביצוע התוכנית ובמיוחד את השלב הראשון שבה, בסביבה המדמה את זו המצפה להן במרחב הלחימה".² המודל לא נכלל במסגרת הגדרת הכשירות והמוכנות אלא כסוג של אימון במסגרת נוהל הקרב כדי להביא את היחידה למוכנות למשימה הקונקרטית שהוטלה עליה.

במאמר ננסה לענות על השאלה באמצעות שני מקרי בוחן. הראשון הוא סדרת האימונים שנערכה לקראת מבצע "עופרת יצוקה". מקרה הבוחן השני יציג את סדרת האימונים שנערכה במסגרת "מעברי האש" בשנת 2022 ונעמוד על היתרונות והחסרונות באימונים מסוג זה. נרצה לטעון שבאופן כללי "מעברי האש" של שנת 2022 עונה להגדרה של "מוכנות משימתית" ואף לזו של "מודל" במסגרת נוהל הקרב לביצוע המשימות המתוכננות ליחידות השונות. אם כן כדי להשיג כשירות ומוכנות משימתית ולוודא שהן נשמרות למקרה של פרוץ לחימה בחזיתות אחרות ואף באותה חזית תחת הגיון פעולה אחר מזה שהכוחות אומנו אליו, נדרשים עוד אימונים תחת כותרת של "כשירות מבצעית" ובמקרים שנדרשת גם "מוכנות משימתית".

האימונים למבצע "עופרת יצוקה"

בשנה שלאחר מלחמת לבנון השנייה עסק צה"ל, ובעיקר כוחות היבשה, ב"חזרה ליסודות", ובתוך כך לקרב המשולב ביבשה,³ כפי שנקרא גם אחד התחקירים שנערך בזרוע היבשה לאחר המלחמה. במסגרת תהליך זה, במקביל לתחקירים שנערכו, כוחות היבשה חזרו להתאמן בדומה לנוהל שהיה מוכר עד לפרוץ אירועי "גאות ושפל" בספטמבר 2000, שבו רוב הגדודים התאמנו ארבעה חודשים, ביצעו תעסוקה מבצעית למשך זמן דומה ובסיומה יצאו לאימון וחוזר חלילה. תורות הלחימה וטכניקות הלחימה רוענו ועודכנו היכן שנדרש, ונערכה השתלמות לחימה בסימן הקרב המשולב באביב 2007. ברצועת עזה המשיכו כוחות צה"ל לפעול נגד ארגוני המחבלים ובראשם חמאס, וכוחות יבשה של צה"ל בהיקף גדודי וחטיבתי פשטו לתוך שטח הרצועה מדי פעם להשמדת אויב ותשתיות לחימה, ביניהן מנהרות ומרחבי שיגור. המבצעים הללו בשילוב תהליכי בניין כוח לחיזוק הקרב המשולב ביבשה ולשילוב טוב יותר של כוחות האוויר בלחימה העלו את כשירות הכוחות ללחימה ומוכנותם. כחלק מהמוכנות שנדרשה מצה"ל ללחימה בעזה, בשנה וחצי שקדמו למבצע "עופרת יצוקה" נערכו שני מחזורי אימון ייעודיים, שכללו תרגילים גדודיים

ותרגיל חטיבתי (אשר כונה צח"ם - צוות חטיבתי משולב) במתאר שנבנה לפי התוכניות האופרטיביות לחזית עזה. התרגילים תוכננו לפי תרחישי הלחימה הצפויים לכוחות, ושולבו בהם הפעלת כל כוחות הקרב המשולב, לרבות סיוע אווירי, ובמקרים שנדרשו גם סיוע מן הים. במהלך תרגילים אלה יושמו תהליכי בניין הכוח שנעשו בזרוע היבשה, בפיקוד הדרום ובאוגדת עזה.

לאחר שנערכו כמה תרגילים, בעיקר לאחר סיום סדרת אימונים ראשונה לכל החטיבות ולפני מעבר לסדרת אימונים שנייה, נערך סיכום משותף. בעקבות הסיכום עודכן התכנון האופרטיבי, שופר תיאום הציפיות בין פיקוד הדרום ואוגדת עזה לבין החטיבות והכוחות שהשתתפו בתרגיל מזרוע האוויר ומאגף המודיעין, ואף עודכנו טכניקות קרביות וטכניקות פו"ש במפקדות. חלק מהחטיבות ערכו סדרת אימונים שנייה לפי המודל, אשר כללו כבר את הלקחים שהופקו מסדרת האימונים הראשונה. גם בשנים הבאות ייערך מודל אימונים זה - בשל הלמידה המוצלחת ממנו ובשל תרומתו להעלאת מוכנות היחידות לתרחיש מבצעי מסוים, ואף להעלאת מוכנותן למלחמה גם בחזיתות אחרות.⁴

כחלק מהמוכנות שנדרשה מצה"ל ללחימה בעזה, בשנה וחצי שקדמו למבצע "עופרת יצוקה" נערכו שני מחזורי אימון ייעודיים, שכללו תרגילים גדודיים ותרגיל חטיבתי במתאר שנבנה לפי התוכניות האופרטיביות לחזית עזה

בתחקיר שנערך לאחר סיומו של מבצע "עופרת יצוקה" על האימונים לקראת המבצע,⁵ הודגש כבר בעמוד הראשון האתגר שיש בבסיס האימונים בצה"ל: "בגרף אימוני הסדיר בשנת 2008 נאלצו היחידות הסדירות להתמודד עם מצב בו הן נדרשות להשיג ב-11 שבועות אימון כשירות בסיסית, כשירות מבצעית ל-2-3 גזרות לחימה"⁶ ומוכנות משימתית [לתוכנית אופרטיבית מסוימת] בנוסף למוכנות לתעסוקה מבצעית בגזרות השונות".⁷ לאתגר הזה ניתן מענה מסוים בהגדרת סדרי העדיפות ונקבע כי הכשירות הבסיסית היא הראשונה ולאחריה הכשירויות לגזרות התעסוקה המבצעית ולכשירות מבצעית לפי הגזרות השונות. בממצאי התחקיר נמצא, בין השאר, כי נפגעו הכשירויות הבסיסיות של הרמות הנמוכות, בעיקר עד לרמת המחלקה ולעיתים עד לרמת הפלוגה, בגלל הצורך להגיע במהירות לתרגילי מסגרת ברמת

כוחות יבשה במהלך מבצע "עופרת יצוקה". מתחקיר לאימונים לפני מבצע "עופרת יצוקה" עולה ביקורת רבה על שילובם בגרף האימונים ועל היותם "מודלים מבצעיים" שבאו במקום האימונים הנעשים באופן תדיר. צילום: אתר חיל האוויר

להם. במסגרת פרק ההמלצות צוות התחקיר המליץ לאמץ את תדירות האימונים בדומה לזו שהייתה לפני פרוץ אירועי "גאות ושפל". נוסף על כך הצוות הדגיש את החשיבות להשגת הכשירות הבסיסית ושמירה עליה ברמות הזוטרות, אלה עלו כפער גדול בתחקירים שלאחר מלחמת לבנון השנייה ונראה שנזנחו שוב לטובת מודל מבצעי כמו "מעברי אש" לקראת מבצע "עופרת יצוקה". כמו כן צוות התחקיר הדגיש דרכים אחרות להשגת מוכנות משימתית, כגון משחקי מלחמה, תטל"גים (תרגילים טקטיים ללא גייסות) והשתלמויות מקצועיות למפקדים.

"מעברי האש" 2022

בשנים 2021-2022 עודכנו התוכניות ללחימה בחזית עזה כחלק מעדכון תדיר שעושה הצבא בכלל ופיקוד הדרום בפרט כדי להעלות את המוכנות של הכוחות ללחימה. הניסיון של האימונים לקראת מבצע "עופרת יצוקה" כפי שהוצג לעיל עמד לנגד עיני הרמטכ"ל ומפקד פיקוד הדרום. הם אימצו אותו במידה רבה, ובשנת 2022 נשא אימון הכוחות את אותו השם: "מעברי האש". מטרת האימון הייתה להכין את הכוחות שעשויים להשתתף בלחימה בעזה לטכניקות ולתרגולות האופייניות לחזית זו, לשימוש באמל"ח מתאים ובלוגיסטיקה צמודת תמרון וכן לבנות חוסן בכל הקשור לשהייה ממושכת בתנאי שדה הקרב.

תוכנית האימונים נבנתה בשיתוף מפקדים בכירים במילואים שיש להם ניסיון קרבי רב, הן מהלחימה בעזה והן מחזיתות

הגדוד והחטיבה. הסיבות לכך היו האימון במסגרת המוכנות למבצע "עופרת יצוקה" והשילוב של היחידות הסדירות בסדרת השטח של קמ"פ-קמ"ג. כך נכתב לדוגמה במשמעויות מניתוח האימונים לאחת מחטיבות השריון הסדירות: "פער בכשירות טנקאית בסיסית - תותחנות, כשירות אנשי צוות"⁸. רוב המג"דים שרואיינו לתחקיר ציינו כי "המודל המבצעי" (כך חלקם כינו את אימוני הצח"ם שהוכוונו למבצע בעזה) הכין את היחידות שלהם בצורה טובה מאוד למה שפגשו בפועל במהלך מבצע "עופרת יצוקה". אחד מהם אף אמר: "הרגשתי בלחימה כמו בתרג"ד".⁹ רוב המרואיינים הסכימו כי במודל האימונים שבוצע לא הוקדש מספיק זמן וקשב לכשירויות הבסיסיות עד לרמת המחלקה. במסגרת התחקיר נמצא שבאופן כללי נפגעו כשירויות הבסיסיות עד לרמת המחלקה בעיקר ביחידות השריון וההנדסה, ואילו ביחידות החי"ר נפגעו בעיקר הכשירויות המבצעיות, שכן למתאר הלחימה השפעה רבה יותר על כשירויות החי"ר (שטח סבוך, שטח בנוי לסוגיו, שטח הררי וכן יעדים מורכבים ומבוצרים לסוגיהם).

מתחקיר לאימונים לפני מבצע "עופרת יצוקה" עולה ביקורת רבה על שילובם בגרף האימונים ועל היותם "מודלים מבצעיים" (מודל במסגרת הכנות למבצע קונקרטי) שבאו במקום האימונים הנעשים באופן תדיר שמטרתם השגת כשירות בסיסית ואף מבצעית ושמירה עליהן. בתחקיר נקבע כי "מודל אינו חלק מתהליך האימון, אלא חלק מנוהל הקרב לקראת משימה ספציפית"¹⁰ ומכאן שצוות התחקיר ראה את מודל "מעברי אש" כנוסף על האימונים הרגילים ולא כתחליף

אימון ללחימה בשטח סבוכ בחתאר לבנוני ברף פצ'ן. אין ספק כי תוכני התרגיל יכולים להועיל גם ללחימה בחזיתות אחרות אך הם מכינים את הכוחות בעיקר לחזית חסיומת - לבנון - ונראה שרובם לא יתאימו לחזית עזה ובוודאי שלא ליהודה ושומרון. צילום: דו"ץ

אלה עודכנו במקביל לתכנון האופרטיבי והתפתחות הידע על האויב. לאחר שהונח מסד הידע המקצועי ונקבעו מאפייני הלחימה בכל השלבים הצפויים בלחימה, נקבע "תרחיש הייחוס" (כפי שכונה במסמכים בהם הוצג אימון זה) ונקבעו שלבי הפעלת הכוחות במסגרתו, משטחי הריכוז והכינוס ועד לנסיגת הכוחות בסיום המבצע. לכל שלב בקרב ההתקפה הוגדרו הטכניקות הקרביות המותאמות לחזית עזה ונבנתה מערכת של הגדרת כשירויות שיש להשיג במסגרת האימון.¹³ פעולה זו של הגדרת כשירויות לפי שלבי הלחימה הצפויים בתוכנית האופרטיבית והתאמתן לדרגים השונים כבר נעשתה בעבר, לפחות עבור חזית זו לאחר מבצע "צוק איתן". הגדרת הכשירויות הנדרשות לפעולה בחזית עזה מאפשרת תיאום טוב בין מפעיל הכוח, פיקוד הדרום במקרה הזה, לבין בונה הכוח, זרוע היבשה. תמהיל האימונים בכל שנה נקבע לפי גרף אימונים תלת-שנתי, כדי לשמור על רמות מתאימות של כשירות בסיסית ומבצעית של כוחות היבשה.

האימון הוגדר כמודל מבצעי מדמה מציאות. האימונים נדרשים כמובן לדמות את המציאות בשדה הקרב, אך במקרה זה הושם דגש מיוחד על נושאים שאינם באים לידי ביטוי במידה מספקת באימון מדמה מציאות, כגון שהייה ממושכת ברק"ם, לוגיסטיקה קרבית כפי שזו תבוא לידי ביטוי בקרב ומעבריות בין צורות קרב ומצבים בלחימה. מעבריות זו אינה מתורגלת מספיק באימונים, בעוד התרחיש המבצעי ולקחי המבצעים הקודמים בעזה ובמקומות אחרים מדגישים את הצורך בגמישות שתאפשר מעבריות מהירה בין מצבים וצורות

אחרות, כמו לבנון ואיו"ש בתקופת "גאות ושפל", כגון תא"לים (מיל") אורן אבמן, מרדכי כהנא ועופר לוי, אל"מים (מיל") מוטי כידור, רון וייזל ואחרים. תא"ל (מיל") משה (צ'קו) תמיר שפיקד על אוגדת עזה ערב מבצע "עופרת יצוקה" והכין את הכוחות במשך כשנה וחצי למבצע הוגדר כמוביל האימונים יחד עם המפקדים הבכירים במילואים שנקראו לחנוך את הכוחות בשטח.¹¹

הגדרת הכשירויות הנדרשות לפעולה בחזית עזה מאפשרת תיאום טוב בין מפעיל הכוח, פיקוד הדרום במקרה הזה, לבין בונה הכוח, זרוע היבשה. תמהיל האימונים בכל שנה נקבע לפי גרף אימונים תלת-שנתי, כדי לשמור על רמות מתאימות של כשירות בסיסית ומבצעית של כוחות היבשה

בבסיס תוכנית האימון הונח מסד ידע מקצועי שכלל את התכנון האופרטיבי ו"טכניקות מותאמות חזית",¹² שהן הדרך לבטא הנחיה של מפקד פיקוד מרחבי על האופן שבו נדרשים כוחות לתכנן ולנהל מבצעי לחימה בחזית שתחת אחריותו.

אימון ללחימה בשטח בנוי במתאר עזתי ב"מעברי האש" 2022. לתרחיש הלחימה הצפוי בעזה התאימו טכניקות קרביות מסוימות, בעוד שלתרחיש לבנוני, השונה באופן מהותי במאפייני השטח והאויב, הן היו מותאמות בצורה אחרת. צילום: אייל חנני

מגבלת מערך המילואים, אך כלל את כל המרכיבים הנדרשים כדי להשיג את הכשירות הנדרשת ללחימה תוך צמצום משך האימון על כל מרכיב. מפקדים במילואים העידו שהאימון היה מאתגר מבחינת האינטנסיביות שלו ומבחינת מרכיביו - השילוב של אימונים באש חיה ובדו"צ, הפעלת כוחות חבירים ואש מסוגים שונים.¹⁵

מפקדת החטיבה ניהלה את האימון לפי הארגון שלה כצק"ח לתוכנית האופרטיבית. מפקד החטיבה וקציני המטה שלו חנכו את הכפופים להם במקרה של לחימה, התוכנית האופרטיבית הוטמעה ונסגרו בה פערים שונים. למפקדת החטיבה המתאמנת סייעו בתכנון ובניהול האימון מרכזי האימון בצאלים והמפקדים הבכירים במילואים אשר הכניסו לאימון גם תובנות מהניסיון ומהידע המבצעי שלהם.

באימון זה לא נערכו תרגילים ברמת צק"ח כמו באימונים שנערכו לפני מבצע "עופרת יצוקה" והתמקדו בעיקר ברמות הגדוד והחטיבה, כאשר התרגיל החטיבתי היה מודל לתוכנית האופרטיבית. אימון "מעברי אש" 2022 התמקד ברמת הצק"ג והמטה, בהתאם לטכניקות הקרביות המותאמות חזית עוסקות ברמות אלה. עם זאת, היו חטיבות אשר ערכו תרגיל חטיבתי במתאר זה אך לא בצמוד לאימון הגדודים ולא כחלק מאימון "מעברי אש".

איכות האימונים, "מעברי האש" 2022

האם אימון "מעברי האש" כפי שנעשה ב-2022 בפקוד הדרום מכין את הכוחות ללחימה בכל חזית ומתאר? נראה שהתשובה על כך מורכבת וננסה לענות עליה בכמה דרכים.

כאשר בוחנים אם אימון או מודל "מעברי האש" 2022 שנערך לחזית עזה מספק כשירות ומוכנות של כוחות היבשה ללחימה אפקטיבית בחזיתות אחרות, אפשר להיעזר בדוגמה לכך

קרב ולא רק במתאר שבדרך כלל מתורגל מהתקדמות להתקפה. לפני האימון בשטח בוצעה הכנת מפקדים והשלמה של התכנון האופרטיבי כדי למצות את הלמידה של מסד הידע המקצועי שכלל טכניקות קרביות מותאמות חזית (עזה) ושליטה בתוכנית האופרטיבית המסוימת של היחידה. למעשה התכנון האופרטיבי, התכנון של האימון וכתבת הטכניקות היו שזורים אלה באלה בהיזון חוזר. עדכון הטכניקות המותאמות חזית (עזה) לא בוצע באימונים שקדמו למבצע "עופרת יצוקה" מאחר שסוג מסמכי יסוד תורתיים אלה לא היו קיימים באותה התקופה. עם זאת זרוע היבשה וחילותיה, בתיאום עם אוגדת עזה, הכינו חוברות עם לקחים מקצועיים ממבצעים קודמים ודגשים מקצועיים ללחימה במתאר המותאם לחזית עזה שסייעו באימונים ובתכנונם באותה תקופה.

האימון לכוחות הסדירים נמשך כשבועיים ונערכו בו אימוני מחלקה ופלוגה שכל אחד מהם ארך כ-48 שעות. הייתה בהם הקפדה על כל מרכיבי נוהל הקרב לרבות ביצוע מודל המבוסס על שו"ח (שולחן חול) תוך שימוש במערכות התקשוב השונות (קשר ומשואה היכן שניתן), מודל "חלק" ("הרצת התוכנית" ללא מקרים ותגובות) ומודל מקרים ותגובות. במהלך נוהלי הקרב במחלקה ובפלוגה, מפקד המסגרת סקר בקצרה בפני צוות הקרב שלו את הטכניקות והתרגולות המתאימות וזאת כחלק מביסוס הידע הנדרש ללחימה, ומכאן הנדרש גם לתרגיל המסגרת. ברמת הגדוד נערך תרגיל גדודי לכל צוות הקרב לפי התוכנית האופרטיבית. חלקו הראשון נערך באש חיה במשך כ-24 שעות ולאחריו תורגל הצק"ג נגד דימוי אויב למשך כ-24 שעות.¹⁴

חטיבות המילואים העשויות להשתתף במבצע עתידי בעזה ערכו מודל אימונים דומה. האימון אומנם היה קצר יותר בשל

מתחום בניין כוח אחר, מתורת הלחימה. במסגרת תורת הלחימה פותחו טכניקות קרביות מותאמות חזית שלמעשה מתאימות את הטכניקות הקרביות הכלליות לתרחיש מבצעי מסוים. מכאן שלתרחיש הלחימה הצפוי בעזה התאימו טכניקות קרביות מסוימות, בעוד שלתרחיש לבנון, השונה באופן מהותי במאפייני השטח והאויב, הן היו מותאמות בצורה אחרת. טכניקת מעבר המכשול היא דוגמה לכך. המכשולים בגבול לבנון ובעזה שונים מהותית בהרכבם ובתוואי השטח שעליו הם מוצבים, כך שהטכניקות למעבר בהם שונות. משום כך יש לשים לב לאזהרה שנכתבה בסיום המאמר שהציג את הטכניקות הקרביות המותאמות לחזית מסוימת: "מסמכים אלה נכון שיפותחו במידת הזהירות הנדרשת, כדי לשמור על שפה צבאית משותפת ככל הניתן, שתתאים לכל זירת המלחמה".¹⁶ הסכנה היא התמקצעות יתר בחזית אחת, שעלולה לפגוע במוכנות הכוחות לחזית אחרת ובגמישותם. סכנה זו קיימת גם בתחום האימונים לחזית ולמתאר מסוימים ולא רק בנושאי תו"ל וטכניקות קרביות. למעשה טכניקות קרביות מותאמות חזית הן פרדוקס, כיוון שטכניקה קרבית במהותה אמורה להיות גנרית וגמישה מספיק כדי לאפשר למפקד להתאים אותה לשטח ולאויב במצב המבצעי הנקודתי. נושא התמקצעות היתר בתרחיש מסוים כבר נדון במאמרו של תא"ל (מיל) ד"ר מאיר פינקל המזהיר מפני התמחות יתר באימונים.¹⁷ לדבריו יש אומנם חשיבות רבה לסביבה המבצעית באימונים ולדימוי מצב האמת,¹⁸ אך נדרש איזון מתאים. פינקל טען כי "אימון לרכישת הכשירויות הבסיסיות הוא תעודת הביטוח הטובה ביותר מפני הפתעות במלחמה".¹⁹ יתרה מכך, "מעברי האש" הכין רק את הסד"כ הקיים לתוכנית המסוימת ולא נערך לשינוי בהרכב הכוחות והיחידות המבצעות.

אימון הכוחות לחימה צפויה בחזית לבנון נעשה בתרגיל לדרג הגדוד שנקרא "בוחר רץ פצ"ן".²⁰ מפקד פיקוד הצפון אלוף אמיר ברעם וגל פרל פינקל ממרכז דדו כתבו: "האימון בחן את הרמה הגדודית, על יכולתה לתכנן, להיערך ולעמוד במשימות. בהתאם לכך היה הבחון מוכוון תוכנית אופרטיבית ודימה היטב לחימה צפויה בתנאי השטח (הררי, סבוך, מרחב בנוי). אויב וכן זמן ומרחב בשטח בעל מאפיינים צפוניים ברצף של לחימת יום ולילה".²¹ מכאן, ש"בוחר רץ פצ"ן" מכוון להשגת הכשירויות והמוכנות לחימה בחזית לבנון ונבנה בהתאם לתוכנית האופרטיבית, למאפייני הסביבה המבצעית וכמובן לאויב. אימון זה מתאים להשגתה של "כשירות מבצעית" לפי הגדרתה, ובמקרים מסוימים הוא מתאים להשגת "מוכנות משימתית" היכן שהייתה התאמה גבוהה בין האימון לבין התוכנית האופרטיבית הקונקרטית של הגדוד המתורגל. אין ספק כי תוכני התרגיל יכולים להועיל גם לחימה בחזיתות אחרות אך הם מכינים את הכוחות בעיקר לחזית מסוימת - לבנון - ונראה שרובם לא יתאימו לחזית עזה ובוודאי שלא ליהודה ושומרון.

נראה כי אימון "מעברי אש" שנערך בשנה וחצי שקדמה למבצע "עופרת יצוקה" ובמהלך 2022 גם כן לחזית עזה עונה על ההגדרה של "מוכנות משימתית" בשילוב עם "כשירות מבצעית" לחזית עזה אך בוודאי שלא עונה, ברוב המרכיבים, על ההגדרה של "כשירות בסיסית". יתרה מכך, "מעברי אש" 2022 יכול להיקרא "מודל" מאחר שהכוונה הייתה לאמן את הכוחות לקראת ביצועה של תוכנית אופרטיבית קונקרטית

והדבר נעשה במסגרת נוהל הקרב לקראתה.²² לכן, אף על פי שאימון "מעברי אש" 2022 זכה להערכה רבה מצד המפקדים שהשתתפו בו והוא נבנה לפי העקרונות הכתובים בתורת האימונים כגון דימוי הסביבה המבצעית, ונוהל במקצועיות רבה על-ידי המפקדות הממונות בתמיכת מרכזי האימון בצאלים, נראה כי הוא יצר פער מסוים בכשירויות הבסיסיות והמבצעיות לחזיתות אחרות ויש לתת את הדעת על כך. כפי שהדגיש צוות התחקיר לאימונים לפני מבצע "עופרת יצוקה",²³ אימון-מודל מסוג זה נדרש לאיזון ולהשלמה בגרף האימונים כדי לוודא שמירה על רמה מתאימה של כשירויות בסיסיות ומבצעיות כדי להימנע מהפתעות, כפי שגם פינקל הדגיש במאמרו.²⁴

על מפקדים שהתאמנו ב"מעברי האש" 2022 להשלים את הכשירויות הבסיסיות והמבצעיות של יחידותיהם במהלך החודשים הקרובים כדי לוודא שיהיו מוכנים בצורה מיטבית גם לפרוץ הלחימה בגזרות אחרות

סיכום

אימון-מודל "מעברי האש" העלה את מוכנות הכוחות לחימה בחזית עזה אל מול תוכנית אופרטיבית ספציפית והוא נבנה בהתאם לכשירויות שהוגדרו כדי לממשה. הוא נבנה לפי העקרונות הרשומים בתורת האימונים במדריכים לתכנון, לניהול ולסיכום אימונים וזכה להערכה רבה מצד המשתתפים והרמות הממונות בפיקוד הדרום. נקודת חוזק מרכזית באימון-מודל "מעברי האש" 2022 היא התכנון המשולב של התוכנית האופרטיבית עם כתיבתן של טכניקות קרביות מותאמות חזית ועריכת תוכנית אימונים ייעודית. זאת תוך ריכוז מאמץ פיקודי שכלל קשב מפקד הפיקוד לפיתוח טכניקות מותאמות חזית ואישור מתודולוגיית האימון, הקצאת משאבים לעריכתו והקמת מערך חניכה מקצועי המשלב קצינים בכירים ועיתרי ניסיון מבצעי במילואים יחד עם מערך החניכה של מ"י.

עם זאת יש לזכור כי הסביבה המבצעית והתרחישים המבצעיים שונים בין חזית עזה לחזיתות אחרות. בעיקר לבנון, ולכן קשה לקבוע כי האימון מכין גם לחזיתות אחרות. נקודת חולשה נוספת של אימון-מודל זה היא הפגיעה האפשרית בכשירויות הבסיסיות של היחידות המשתתפות במודל, כפי שהדגיש צוות התחקיר לאימונים לפני מבצע "עופרת יצוקה".²⁵ לכן על מפקדים שהתאמנו ב"מעברי האש" 2022 להשלים את הכשירויות הבסיסיות והמבצעיות של יחידותיהם במהלך החודשים הקרובים כדי לוודא שיהיו מוכנים בצורה מיטבית גם לפרוץ הלחימה בגזרות אחרות. על זרוע היבשה לוודא כי גרף האימונים מבטא את הצורך לשמור על איזון מתאים בין "מוכנות משימתית" ו"כשירות מבצעית" שהושגו בעיקר לחזית עזה, ובין "כשירות מבצעית" לחזיתות אחרות ו"כשירות בסיסית" שהיא הבסיס להפעלת הכוח בכל חזית ולכל תרחיש.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

